

NADİDE AKDENİZ'İN DÖRDÜNCÜ KİŞİSEL SERGİSİ

HÜSAMETTİN ÜNSAL

Akdeniz "Doğa ilişkisini naturalist görünümünün ötesinde zıtlıkların yarattığı gerginlik ve uyumla görünümlüyor" diyor.

İzmir'de yaşayan ressamlardan Nadide Akdeniz dördüncü kişisel resim sergisini Ankara'da açıyor. 15 yıldan beri resim yapan ve birçok karma sergiye katılan Akdeniz, Ankara'da Evrensel Sanat Galerisi'ndeki bu yeni sergisinde de kendi biçiminin son örnekleriyle süsleyecek duvarları.

Eşi ressam Akdeniz ve kızı Yeşim Akdeniz'le birlikte hemen hergün resimle içiçe yaşayan Nadide Akdeniz Ankara sergisi öncesinde sorularımızı yanıtladı:

— Neden resim yapıyorsunuz?

— Resim yapmak uzun zamandır yaşamımın daha doğrusu yaşamımın bir parçası oldu. Bu nedenle olayı tek bir nedene bağlamak ya da açıklamak olanaksız. Birçok nedenleri kapsayan bir gereklilik gibi, artık yaşamımızdan çıkarmak olanaksız görünüyor.

-- Resim yapmaya ne zaman başladınız?

— Yaklaşık 1969-70 yıllarında diyebilirim. Daha önceki yıllarım hem öğrenim yılları hem de belirli bir felsefi temele henüz oturmamış araştırmaya yılları olarak değerlendirilebilir.

-- Resim eğitimi nerede aldınız?

NADİDE AKDENİZ— "Hisarönü'nde Köfteci" 1985. Duralit üzerine yağlıboya. 33x33 cm.

NADİDE AKDENİZ— "Hisarönü'nde Bekleyiş" 1984. Duralit üzerine yağlıboya 32 x 32 cm.

— Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü'nü bitirdim.

— Hangi saatlerde çalışırsınız?

— Genellikle sabah saatlerinde, zihinsel olarak dağılmadan, başka şeylerle ilgilenmeden resim çalışmak gibi bir alışkanlığım var.

— Daha çok neyin resmini yapmak istersiniz? Niçin?

— Bu sorunuz ile resimlerimin temasından söz ediyorsunuz sanırım. İlk resimlerimden bugüne değin resimlerime genel olarak bakarsanız anlatım biçimindeki değişikliklere karşın hep ortak bir tema söz konusudur. Yaşamakta olduğumuz hızlı DEĞİŞİM süreci. Türkiye'de her şey her an çok hızla değişiyor. Ekonomik yapıda ve yaşam koşullarındaki değişiklik tüm kültür kurumlarını etkiliyor. Hızlı kentleşme, göç ve gecekondulaşmayı, kitle iletişim araçlarının hızla en uzak köşelere yayılması sanırım Türkiye'nin görünümünü çok etkiledi. İnsanlarımızı değiştirdi. Geleneklerine bağlı kapalı bir aile ve toplum yapısından hızla tüketici, her boyutunda sağlıklı bir yapı ortaya çıktı. Her boyutunda derken giyim kuşam, yeme içme, konuşulan dil, dinlenen müzik, insan ilişkileri, davranış biçimleri gibi. Eski değerlerle, kazanılan yeni değerlerin çatışmasından kimi zaman gülünç, kimi zaman çirkin, kimi zaman da acı bir karmaşa ortaya çıktı. Bence tüm bu gerçeklerin yanısıra doğa erişilmez güzellikler, sırlar gizliyor. Doğanın bu vazgeçilmez güzelliği ile insanların yapay ve sağlıklı dünyalarının bir çeşit yüzleştirilmesini gerçekleştirmeye çalışıyorum. Bu nedenle resimlerimde doğa ve insan ilişkisini natüralist görünümlerin ötesine uzanan boyutlarda bir zıtlık ve bütünlük içinde, aynı zamanda bu zıtlığın yarattığı gerginlik ve uyum içerisinde vurgulamaya çalışıyorum.

— Renklerden nasıl yararlanıyorsunuz? Hangi renkler sizin anlayışınızda daha etkili oluyor?

— Herşeyi dış dünyadaki kendi renk gerçeği içinde algılayıp kendi renkliliği içinde resimlemeye çalışıyorum. Fakat resim oluşum sürecinde kendi renk düzenini kazanırken,

NADİDE AKDENİZ— "Bekleyen Kadın" 1984. Duralit üzerine yağlıboya. 23x31 cm.

renkler başka renklerle ilişkiye geçip değiştirilebilirler. Bu resimsel değerlerle ilgili bir sorundur. Özellikle seçtiğim, çok sevdiğim renkler olmakla birlikte resimlerimde bazı renklerin çok kullanıldığı görülebilir. Bu benim bu renklere olan sevgimden değil, resmin konusundan

kaynaklanmaktadır. Örneğin 'colinblau (phtlalo)' ve 'veronese' yeşilini ve karışımlarını çok kullanmıyorum. Kentlerin belirli kesimlerinde bütün dükkânlar, evler, pencere ve kapılar, sandalye ve masalar bu renklerle boyanmıştır. Bu renklerin, renkleri kullanan insanlarla bir alış-veriş olsa

NADİDE AKDENİZ— "İkiçişmelik'te öğle vakti" 1984. Duralit üzerine yağlıboya. 31x33,5 cm.

gerek. Bir araştırma konusu olabilir. Benimki sadece bir saptama.

— Resimde figürü nasıl değerlendiriyorsunuz? Siz özellikle fantastik bir anlatımla stilize insanlar yapıyorsunuz? Neden?

— Resimlerimdeki figürler ilk başta fantastik bir anlatım içinde değerlendirilebilir. Fakat bu figürler günün herhangi bir saatinde ve kentnin herhangi bir yerinde görülebilen yaşayan gerçek kişilerdir. Toplumun belirli bir kesimini ve yaşama biçimini simgeleyen kişilerdir. Bu figürler resimleşirken hem kendilerini en iyi biçimde anlatmaları hem de benim anlatım biçimime uymaları gerekir. Yani yaşanan ve var olan gerçeğin resimleşme süreci içinde değişimi ve yorumlanması sonucu yeniden yaratılması. Bu da sanırım benim biçim sorununa yaklaşımım ve resimlerimde üslup sorununa bir açıklık getirebilir.

— Daha önce TRT yarışmasında ödül aldığınız 1970'li yılların başı ve daha sonrasında geçekondular, uzak plan kent görünimleri yaptınız. Giderek yaşamı daha yakın plandan algılamaya ve açıklamaya başladınız. Değişik ortamlarda çalışan, üreten insanlar yapıyorsunuz. Sizde bu değişime yol açan nedenler nelerdir?

— Resimlerimdeki insanlar doğrudan üretim eylemi içinde olan insanlar değillerdir. Üretim ilişkisi içinde çalışan insanlar gibi görünmekle birlikte hep boş oturan, bekleyen sınıfta insanlardır. Bu yüzden resimlerimde durgun ve gergin bir hava sezilebilir. Resme ilk başladığım yıllarda ise kişiler benim için tek tek bir anlam taşıymıyordu. Olayları daha genel bir bakışla ele alıyordum. Böylece kentin bir bölümü tüm sorunlarıyla bir manzaraya dönüşebiliyordu, bir çeşit paketleme gibi. Ankara geçekondularını çalıştığım yıllarda birden bire geçekondular en gözde konular arasına girdi. İlk böyle bir moda olayı beni konudan uzaklaştırdı. Aynı konuya daha yakından bakmaya başladım. Bu kez resmin çözümünde teknik sorunlar ortaya çıktı. Bir süre aynı temas içinde arayışlar sürdü diyebilirim. Zamanla benim zihinsel

planda kazandığım netlik resimlerime yansdı ve resimsel bir dile doğru yöneldim.

— Siz ressam bir koca ve resim yapan bir çocukla birlikte yaşıyorsunuz. (Altı yaşındaki Yeşim Akdeniz de ilk kişisel sergisini 1985 Şubat ayı başında İzmir'de açtı) Bu ortamda birbirinizden etkileniyor musunuz? Etkinin yönü nasıl oluyor?

— Evimizde çalışmak için ayırdığımız bir mekân ve ortam var. Birbirimizin çalışmalarına müdahale etmeden gerektiğinde sanatsal planda tartışarak sorunlara çözümsel bir yaklaşım getirmeye çalışıyoruz. Kızımız ise böyle bir ortamda hiç zorlanmadan kendiliğinden resmi seviyor.

— Resme her gün ne kadar zaman ayırıyorsunuz?

— Günlük koşullarımı zorlayarak günde en az iki en çok yedi-sekiz saat zaman ayırabiliyorum.

— Resimlerinizde yağlıboya çalışıyor ve çok ince ayrıntılara varan bezeme niteliğinde boya kullanıyorsunuz. Bu ince işçilikle 50x50 cm bir resmi ne kadar zamanda tamamlıyorsunuz?

— Bu soruya kesin yanıt vermem çok zor. Bazı resimler uzun bir zamana yayılabildiği gibi bazı resimler de daha kısa bir zamanda oluşabiliyor. Bu, resmin tekniğiyle ilgili olduğu kadar benim çalışma koşullarımla da doğrudan ilgili olabiliyor.

— Bugün basılı kartlarınız, basılı monografınız ve değişik yerlerdeki resimlerinizle bir Nadide Akdeniz resmi oluşturduunuz. Resimleriniz her yerde tanınıyor, biliniyor. Siz bu resimlerinizi nasıl açıklıyorsunuz? Yani size göre Nadide Akdeniz'in resimleri nasıl bir duygu ya da düşüncüyü yansıtıyor?

— Daha önce de açıkladığım gibi, ben, toplumumuzun geçirmekte olduğu değişim sürecinde belirli kesimlerden görüntüler sergiliyorum. Ve ben bu resimlerde seyreden, gören, kızan, alay eden, seven bir konumdayım. Resimlerimi izleyen kişiler de aynı eleştirel tavrı alıyorlar ve ister istemez bana katılıyorlar sanırım. Tüm bunların ortalaması benim res-

mimi oluşturuyor herhalde.

— Resimlerinizin gözlemlere dayandığını biliyoruz ama modellerle ya da açık havada çalışmıyorsunuz. Tualinizdeki dünyayı kurarken gözlem yerinde yaptığınız notlardan, eskizlerden mi yararlanıyorsunuz yoksa tamamen imgesel bir dünya mı yaratıyorsunuz?

— Evet benim resimlerim açık havada gerçekleşmiyor. Ama konular kimi resimlerde kapalı mekânlara, kimi resimlerde de dış ve çevresel mekânlardaki yaşama ilişkindir. Daha önce de söz ettiğim gibi düşsel bir dünya kurmak çabasında değilim. Resimlerimi oluştururken kimi zaman yerinde küçük notlar aldığım, kimi zaman da aynı yere defalarca gidip aynı şeyi yaşamaya ya da görsel olarak ezberlemeye çalıştığım olur. Bazı resimler o ilk heyecanla hemen resimleşirken, bazıları da çok istememe karşın bir türlü resim olmaz. Bazıları da uzun zaman sonra yavaş yavaş ortaya çıkar. Bu gerçek dünyadan aldığım şeylerin zaman içinde imgesel ve resimsel oluşum süreci ve bir sen tezdır denilebilir.

— Öğretmenlik ve resamlık nasıl uyuyor? Özellikle orta öğretim öğrencilerinin sanat eğitiminden geçerken bir ressam olarak size olumlu etkileri oluyor mu?

— Genellikle öğretmenlikle resamlık uyuyor gibi görünse de bana göre ayrı şeylerdir. Birisi doğrudan yaratma ve üretimle ilgili, ötekisi ise saptanmış belli müfredatların düzey aranmaksızın uygulanmasıyla ilgili. Okullarımızdaki şu andaki uygulamaların ve koşullarının sanatçıya olumlu katkısı olabileceğine inanmıyorum. Ülkemizin yaşam koşulları gereği benim gibi pek çok sanatçı ikinci bir işle uğraşmak zorunda. Bu nedenle sanatsal yaratma ve sanatsal üretim zamanı fazlasıyla harcanmaktadır. Belki okullarımızda hem resim öğretmenleri için hem de öğrenciler için sanatsal etkinliklere girişebilecekleri mekânlar da zaman sağlanabilirse öğretmen için sanatsal etkinlikler okullarda da sürer dolayısıyla öğrencilerin de ilgileri ve katılımları sağlanmış olur.

